

Varja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 150. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50. — Za ino-zemstvo K 30.—. — Naslov: Upravišтво „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ::

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravišтво sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna petitvrstica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste

Štev. 159.

V Ljubljani, v sredo dne 13. decembra 1911.

Leto I.

Kako je bil Njeguš obsojen.

Socialno-demokratski poslanci Volkert, Sever in sodrugi so vložili v državnem zboru dojustičnega ministra interpelacijo, ki se bavi z mnenjem „izvedencev“ v procesu proti Njegušu. Interpelacija, ki obsega kritiko tega famoznega „izvedenkega“ umevanja, je tako zanimiva, da bi bil greh, če je ne bi podali svojim čitateljem. Ker pa nam tega zaradi njene obširnosti ne pripušča prostor, objavljamo najprej duženo izvedeniško mnenje. Naši čitatelji, ki so po naših poročilih lahko zasledovali proces in po njih spoznali, kaj se je na razpravi dokazalo, kaj pa ne, si bodo lahko napravili mnenje o tem mnenju.

Sledeče sta izvajala zaprisežena sodna psihiatra:

Po vsem stvarnem položaju, oziroma po predležem spisnem materialu gre v Njeguševem slučaju za atentat na njega ekselencujustičnega ministra von Hohenburgerja, ki je bil izvršen dne 5. oktobra 1911. Ves študij spisov je predvsem pokazal, da so bili motivi tega atentata politične naravi. Iz prejšnjega življenja Njeguševega je zadostno razvidno, da je, izzačetka pripadajoč demokratični stranki, v teku tretjega vojaškega leta postal socialist in si pozneje deloma v občeivanju z ekstremnimi somišljeniki, deloma s čitanjem letakov puntarske vsebine, primernih časopisov ter spisov Lassalla, Tolstega, Engelsa itd. napravil vedno radikalnejše politične nazore. Kar kaže med drugim zlasti tudi njegov način življenja, njegova nezadovoljnost z razmerami in mnogo njegovih pismenih izjav. Znano je po izkušnjah, da je to neredek razvoj, ki ga kažejo individuali Njegušev naravi. Naloga izvedencev ne more biti, da se spuščajo v razglabljanja kakršnihkoli političnih političnih strankarskih programov. Zadostuje naj, da se tukaj pokazujot gornje momente razkrijejo notranji momenti inkriminiranega zločina.

Kar se tiče Njeguševih osebnosti, so podali o njem predvsem njegovi prijatelji izjave v tem smislu, da je vsled dedne obremenitve in pijančevanja norec, zmedenec, na drugi strani pa zopet jako inteligenten, dobronameran in velik idealist in junak.

V nasprotju s prvimi navedbami je dejstvo, da so ga v stranki trpeli, da so ga rabili za razširjanje letakov in za voditelja pri demonstracijah in klicali na shode, kjer je v nasprotju s pretežno mu nestalnostjo zastopal svoje ekstremne nazore s tako trdovratnostjo, da so treznejši sodrugi večkrat zapuščali shode zaradi tega. Nezdržljivo z mnenjem, da je zmeden, je tudi dejstvo, da so ljudje od njega jemali denar, si dali plačevati v gostilni in

sprejemali dobrote od njega ter ga prikazovali kot zelo inteligentnega, poštenega človeka. Ali njegovo junaštvo in njegov idealizem se stegneta na najmanjšo mero, če se pomisli, da je bilo že zgodaj precej težko izhajati z njim, da je bil zaradi nasilnosti predkaznovan, da se je večkrat ekscesivno ponašal in v nasprotju z vsakim idealnim svetovnim nazorom in z vsakim junaštvom zapravljal svojo dedščino v Zadru, Zagrebu, Beogradu, uganjal zakonolomstvo in v Zadru prebil skoraj eno celo noč v bordelu ter se tedaj večkrat najintimnejše sprčal s prostitutkami in pri tem zavžil precejšnje množine alkohola, kar pač govori proti znatni alkoholni nestrpnosti Njeguša. Po doslej rečenem ni ne junak ne idealist, temveč samo polagoma bolj in bolj delomržen fanatiziran nezadovoljnej in pristaš prekucije, ki si je najbolj gotovo, kakor je rečeno na nekem drugem mestu spisa, hotel po zapravljanju svoje dedščine enostavno napraviti ime s senzacionalnim atentatom. Njegovi napisi na posameznih razglednicah govore dosti jasno za to mnenje, ravno tako njegova neodkritosrčnost v nekaterih ozirih. Mogoče da je učinkoval kot zadnji odločilni moment od njega in od mnogo drugih napadno umevani smehljaj njegove ekscelence justičnega ministra med znanim govorom, podpisanim pa se zdi, da so bili politični motivi atentata za Njeguša bolj odločilni.

Resnično je, da se opaža na Njegušu neka dedna obremenitev. On izhaja iz pijančujočih, zelo razdražljivih, k nasilnosti nagibujih staršev, ki so imeli večalimanj razupito mornarsko beznico v Šibeniku. Tam so zrasi on in bratje v malo prikladni okolici. Njih vzgoja se je zlasti po očetovi smrti zelo zamenjala in vsa družina ni bila na dobrem glasu. V zapuščinskem opisu po njegovem očetu se nahajajo dokazila tega neugodnega miljeja v katerem je Njeguš prežvel svojo mladost. Da se je kljub temu intelektualno razvil, kakor kažejo navedbe njegovih prijateljev, njegova pisma, njegova naravnost, odlična vojaška kondvita, njegov avanzma za korporala, znanje raznih jezikov in njegovo za lesnega delavca nenavadno stremljenje po izobrazbi, dokazuje njegovo v tej smeri pravzaprav vendar dobro sposobnost in zmoglost prilagoditve, četudi je kazal vsled izhajanja od nasilnih prednikov že dolgo neko nagnjenje za zločinska dejanja. Po tem se lahko sklepa na etične defekte, ki se pogostoma nahajajo pri zločincih. Ta zločinska narava je prihajala pri njem vedno vnovič in močnejše na dan in ga je očitno pod pritiskom polagoma vse snib vedno ekstremnejših radikalnih nazorov in vsled tega pogojene notranje nezadovoljnosti guala k inkriminiranemu zločinu.

Vpraša se, če imamo v tem slučaju po posameznih izjavah gori navedenih prič opraviti z

Grob padlih italijanskih vojakov pred Tripolisom.

dejanjem umobolnega ali momentano zmedenega človeka ali ne. Doslej opisani razvoj Njeguša kakor tudi tukaj najtočneje izvedena sodnozdravniška preiskava se naravnost upirajo prvemu mnenju. Pokazal se je tukaj mirnega, treznega svoj položaj popolnoma pregledujočega in intelektualno nikakor ne opešanega moža brez vsakega znamenja kakršnekoli otemnelosti uma, ki je brez obotavljanja priznal svoj zločin, se spominjal na vse posameznosti, ponovno priznaval namen usmrtnice in tudi s svojim zagovornikom. Kakor kaže eno njegovih pisem, stopil na tak način v zvezo, da se opazi, da je znal prav dobro spoznavati svoje interese. Vsi ti momenti govore, kakor rečeno, kljub njegovi v nekaterih smereh degenerativni sposobnosti, oziroma dedni obremenitvi proti obstoju trajne umne otemnelosti.

Ali tudi o mimoidoči zmedenosti ob času dejanja ne more biti govora, kajti kakor se razvidi iz raznih njegovih pismenih in ustmenih izjav, iz zamenjave revolverja v Splitu in iz njegovga natančnega proizvedenja po prodajalcu zamenjanega revolverja in po kalibru, iz nakupa primernih patron pri dotičnem prodajalcu, iz hitrega pota na Dunaj, iz odpodiljatve njegovih fotografij s slovesom v Splitu, iz njegovga uspešnega stremljenja, da bi prišel s pomočjo somišljenika oborožen v parlament in potem tam izza govora, ki ga je razburil, z druge galerije z veliko sigurnostjo oddal štiri strele proti primeroma daleč sedečemu justičnemu ministru, pa se potem mirno dal razorožiti in arretirati, je svoje dejanje očitno dobro pripravil in na smotrén način izvršil.

V tem slučaju torej ni le ves polagona

boljbolj se k zločinu nagibajoč razvoj tega etično defektnega, ali inteligentnega človeka jasen; temveč sodnozdravniška preiskava tudi ni dognala izvzemši onedegenerativno zločinske sposobnosti nobenih znakov kakšne otemnelosti uma. Vsi ostali gori navedeni momenti govore kakor rečeno, tudi proti zmedenosti Njeguša ob času dejanja, tembolj ker Njeguš nikakor ni posebno alkoholno nestrpen in je pred zločinom popil samo pol litra piva, zaradi česar se z ozirom na njegovo naravo in na njegov zločin z dne 5. oktobra 1911 pripravljajočega dejanja, z gotovostjo lahko izključi vsak vpliv alkohola nanj. Nadalje pa je še od zavžitja pol litra piva od strani Njeguša v parlamentu do atentata preteklo več ur, mala množina alkohola torej ni mogla več učinkovati in sam je ponovno dejal, da je bil ob času zločina popolnoma trezen.

Besimirati je torej, da je Njeguš sicer vsled dedne obremenitve in vsega miljeja, iz katerega je izšel, etično defekten in nagnjen k navilstvom, da pa v nobeni smeri ni bil in ni trajno otemnel-ga uma, to izvira iz navedenega defekta njegovo nagnjenje k zločinu, katerega notranji motivi so bili politične narave, da končno ob času zločina ni bil nikakor zmeden ali pa popolnoma pijan in da celo v mali meri ni bil pijan.

Dr. Probst I. r.

Dr. Hoevel I. r.

* * *

Nam je pač že na podlagi tega nezaslišanega „znanstvenega“ spisa popolnoma jasno, da imata tudi gospod Hoevel in Probst svoje defekte, zaradi katerih bi morata znanost gledati, da se ju čimprej iznebi. Strašno je po

ANTON ČEHOV:

Iz dnevnika davčnega adjunkta.

11. maja 1863. Naš šestdesetletni davkar Goltnik je pil proti kašlju mleko s konjakom in si pri tem nakopal delirij. Zdravniki zatrijujejo s samozaupanjem, da jutrišnjega dne ne preživi. Končno torej postane davkar! To mesto mi je že davno obljubljeno.

Tajnik Kleščev pride pred sodnijo, ker je nakleštil prosilca, kateri ga je zmerjal za „birokrata“; stvar je toliko kot gotova.

Začel sem s čajem proti želodčnemu katarju.

3. avgusta 1865. Davkarja Goltnika zopet bole prsi. Pokašljeje in pije mleko s konjakom. Če umre pripade meni njegovo mesto. Upanje imam, ampak šibko, ker delirij menda ne konča vselej s smrtjo.

Kleščev je iztrgal Armencu menico iz rok in jo uničil. Nemara vzame sodnija zadevo v pretres.

Starka Gurjevna mi je dejala včeraj, da nimam želodčnega katarja, temveč zlato žilo. Prav lahko mogoče!

30. junija 1867. Časopisi poročajo, da razsaja v Arabiji kolera. Morda ob-

išče tudi Rusijo in tedaj se izprazni mnogo mest. Morda umre tudi Goltnik in jaz postanem davkar. Trdoživ človek! Tako dolgo živeti je po mojem mnenju nespodobno.

Le s čim naj zdravim svoj želodčni katar? Ali naj poskusim z glistnikom?

2. januarja 1870. Na Goltnikovem dvorišču je vso noč tulil pes. Moja kuharica Pelageja mi zatrjuje, da je to zanesljivo znamenje, in do dveh čez polnoč sva se razgovarjala z njo o tem, da si kot davkar kupim kožuh in nočno haljo. Morda se še oženim. Seveda ne z mladim dekletom — nisem več teh let — temveč z vdovo...

Včeraj je bil Kleščev izključen iz kluba, ker je glasno pripovedoval nespodobno storijo in se norčeval iz patriotizma gospoda Poduhova, člana trgovske zbornice. Kakor pripovedujejo, ga poslednji pozove pred sodnijo na odgovor.

S svojim katarjem pojdem k doktorju Botkinu. Pravijo, da dobro zdravi...

4. junija 1878. Časopisi pišejo, da divja v Vetljanki kuga; trupla leže kar kupoma. Goltnik pije vsled tega poprovec. Ali takemu starcu težko da bi pomagal poprovec. Če se razširi kuga, potem postanem gotovo davkar.

4. junija 1883. Goltnik umira. Pri njem sem bil in ves solzan sem ga prosil odpuščenja, da sem tako nepotrpežljivo čakal njegove smrti. S solzami v očeh mi je ve-

likodušno odpustil in mi svetoval, da naj pijem zoper katar želodovo kavo.

A Kleščev toliko, da je ušel sodniji: zastavil je židu izposojen klavir. In ne glede na vse to ima Stanislava in značaj svetnika. Čudne reči se gode na tem svetu!

Vzemi dve unči ingverja, poldrugo unčo kalgana, eno unčo solitrne kisline in pet unč kozje krvi; vse skupaj dobro premešaj in namoči v enm poliču žganja in izpij zoper katar po en kozarček vsako jutro na tešče.

7. junija t. l. Včeraj smo pokopali Goltnika. O joj! Smrt tega starca mi ni v korist! Po noči se mi prikazuje v sanjah, ogrnjen v belo haljo in mi miga s prstom. In gorje mi, gorje nesrečniku: davkar nisem postal jaz, temveč Čalikov. Tega mesta nisem dobil jaz, temveč mlad človek po protekciji svoje tetke, generalice. Vse moje nade so šle po vodi!

10. junija 1886. Davkarju Čalikovu je ušla žena. Revež žaluje. Mogoče seže vsled bridkosti po svojem življenju. Če se konča, postanem davkar. Tako je splošna govorica. Torej vsega upanja še ni konec; nemara še doživim — in sicer prav kmalu — kožuh. In tudi ženitvi nisem neprijazen. Čemu se ne bi oženil, če se ponudi lepa priložnost; ampak posvetovati se moram prej s kom, zakaj korak je dalekosežen.

Kleščev je vedoma zamenjal svoje galoše

z galošami tajnega svetnika Lirmansa. Škandal!

Vratar Paisij mi je svetoval, da vzamem proti katarju kalomel. Poskusimo!

Slovensko gledališče.

Pod vodstvom g. Talicha je prišel iz lanske sezone znani »Grof Luksemburški« snoči vnovič na oder. Kaj pomaga, da je to že slišati kakor fraza, ko je pa vendar resnično, da dobivajo stari znanci pod Talichovo taktirko popolnoma novo življenje. Lani je bilo za tega Grofa Luksemburškega več priprav kakor za kakšno veliko opero. Pela je primadona. Tudi ga Polakova iz Zagreba je gostovala. Kljub temu je bila vprizoritev medla in slišali smo ljudi, katerim absolutno ni odrekati muzikalne izobrazbe in muzikalnega smisla, pa so dejali: »En šmorn«. Pa tudi nas ni mogla stvar nikakor navdušiti in včasih nas je grabila prav pošena jeza.

Letos je »Grof Luksemburški« nanovo naštudiran in uprizorjen, kakor pravi gledališki listek; in v tem se listek ne laže. Grof Luksemburški je imel snoči novo lice v vsakem oziru in včasih bi bil človek dejal, da ima novo partituro. Valčki in drugi komadi v plesnem taktu se niso igrali kakor za ples ob dveh popolnoči, temveč tako, kakor se mora igrati v gledališču. Vsak detalj je bil izdelan, vsak instrument

misli, da je lahko življenje obtožencev odvisno od „izvedenosti“ takih ljudi, če jim pridejo v pest! Sicer pa se bo o tem nečutenem škandalu še govorilo. Jutri objavimo pred vsem omejeno interpelacijo.

Njeguš je preklekal mnenostno pritožbo, katero je bil vložil njegov zagovornik in je prosil da ga prepeljejo v Koper, ker znajo tam hrvaško. Zagovornik ga je skušal odvrti od tega, da preklic mnenostno pritožbo. Ali Njeguš je dejal, da rajši odsesti sedem let, kakor da bi še enkrat prestal muke take obravnave kakršna je bila njegova. O kazni pa bo imelo še odločiti višje sodišče.

Tržaška deželna konferenca.

Trst, 11. decembra.

V nadaljevanju svojega poročila pravi sodrug Regent: Politični odbor je priredil v organizacijske namene celo vrsto shodov, o katerih se pa ne more trditi, da bi bili najbolj obiskani. Bila je to posledica pomanjkanja političnega zanimanja in izobrazbe sploh. Pri svojem delu smo konstatirali, da zlasti v okolici pomanjkuje znanje slovenščine. Zlasti v spodnji in nekaterih krajih zgornje okolice se niti ne more govoriti v dobri slovenščini, ker je ljudje ne razumejo, kakor tudi ne razumejo italijanščine. To je tudi vzrok, da se tudi naše časopisje ne more širiti tako, kakor bi bilo želeli. Ustrezajoč tej pomanjkljivosti, je politični odbor na željo sodrugov začel ustanavljati delavska izobraževalna društva, katerih naloga bo posredovati ljudstvu vsaj prva sredstva izobrazbe. Iz teh vzrokov je politični odbor odprl agitatorsko šolo, ki se je sicer dobro obnesla, nikakor pa ne tako, kakor je bilo želeli. Ni pa mogel izvršiti sklepa zadnje konference, ki nam je naložila ustanovitev mladinske organizacije.

Priznati se mora vsekakor, da smo z našim delom oživel močno agitacijo, ki je bila precej ponehala in da smo doprinesli stranki mnogo še vedno zelo potrebnega revolucionarnega duha in ji vrnil nekdanji vpliv.

Toda bodoči politični odbor čakajo še velike naloge. In težavne so te naloge iz več vzrokov. Zakaj pozabiti ne moremo, da smo stranka, katere gospodarska in socialna načela so v diametralnem nasprotju z obstoječimi razmerami. Da bo ljudstvo ta načela razumelo, je treba postaviti skoro na glavo sedanje etične nazore, na katerih temelji vsa sedanja socialna narodna in verska ideologija ljudstva, s katerim moramo občeovati. Iz političnega odbora bo treba enkrat za vselej izobčiti osebne malenkosti in mu napraviti pot resno politično življenje. Treba bo, da se napravi iz njega vodstvo vsega političnega in socialističnega gibanja med tržaškimi Slovenci. Njegov vpliv mora segati preko vseh socialno-demokratskih institucij. Da se vse to zgodi, se mora bodočemu političnemu odboru priporočati, naj se pri svojem delu nikakor ne zanaša na slučajno navdušenje marveč naj trezno računa in jemlje v poštev v prvi vrsti moči, s katerimi razpolaga. Treba bo, da nastopi energično in odločno proti vsem

škodljivcem stranke ter da po sklepih današnje konference dela, da postanemo poleg italijanske močna slovenska socialno-demokratska stranka z vsemi ideali in z vsem neustrašenim stremljenjem. Da se to zгоди, stopimo na delo vsi, ki smo za delo sposobni.

Ker pričbimo poročilo blagajnika in tajnika v eni prihodnjih števil, podajamo tukaj v ekscerptu poročilo mestnih poslanev, za katere je referiral sodrug dr. Pnecner.

V glavnih potezah je dejal: V mestnem svetu smo dve leti in pol. Z našim vstopom se je izpremenilo marsikaj. Dosegli smo, da se sme svobodno govoriti, kar se pred našim vstopom v mestni svet ni smelo. Slovenski narodni poslanci lahko povedo, kako se je ravnalo z njimi preje. S početka nas je italijanska meščanska večina ignorirala. Trdo je bilo naše delo, da smo se uveljavili in prisilili upoštevati naše predloge, ki so se dosledno vsi odklanjali in omalovaževali. In vendar se sedaj vrti skoro vse občinsko delo okoli naših predlogov bodisi administrativnega bodisi politično socialnega ali strogo delavskega značaja. Tega seveda nečemo priznati. Res je pa vendarle.

Prva naša naloga v mestnem svetu je bila, da smo predložili popoln delavski administrativni program. Bili smo seveda zasmehovani. Čutili so se močne napram nam, ki smo sicer manjšina, ki pa zastopamo interese večine tržaškega prebivalstva. Zato je tudi naša politika strogo delavska in socialna, ki pa ne zanemara kolektivnih interesov. Pri vsem našem delu pa ne moremo trditi, da bi bili imeli veliko srečo. Narobe. Sedanja občinska uprava se ne vodi v nikakršnem demokratičnem duhu. Tam prevladujejo nazori meščanstva, ki ima delavstvu nasprotno interese. Zato smo tudi v večnem boju z obema narodnima strankama. Toda vsi naši predlogi, ki so pahnjeni iz mestnega sveta skozi vrata, se vrnejo skozi okno, v sled naše energije, naše volje. Čutimo se dolžne napeti vse sile, da vrinemo v občinsko upravo vsaj nekoliko socialističnega duha, da skušamo to upravo podemokratizirati, da vsiljujemo idejo municipalizacije.

Socialisti delajo na to, da naj k občinskemu dohodkom prispevajo največ imoviti bogati sloji. Seveda se je in se temu vedno oporeka, češ da ni mogoče. S številkami v roki smo dokazali, koliko je v Trstu od občine še ne izkoriščenega bogastva. Tja naj občina seže s svojo roko. V tem smo vendar imeli nekoliko uspeha. Predlogi za pokritje deficita za l. 1912. so — čeravno se to negira — vsi socialno-demokratski. Branili so se teh predlogov oboji narodni zastopniki. Hoteli so zopet obdlačiti revne sloje. Toda vendar je zmagal kos našega dela v toliko, da se bo pustilo revno ljudstvo pri miru. (Dalje prih.)

NOVICE.

* Naša slika. Tripolitsko bojišče je prostrano grobišče, ki je požrlo cele hektombe arabskih in italijanskih trupel. Naša slika kaže skupen grob pred Tripolisom, v katerega so pokopali italijanske vojaše, ki so padli kot nedolžne žrtve roparskega vroma italijanskih burk — za domovino, kakor se reče v jeziku patriotov na dividende.

njena najboljša partija, njenemu glasovnemu materialu in njenemu nastopu jako primerna. Absolvirala jo je v vsakem oziru odlično, s finim petjem in z decentno igro, v kateri je našla prav lepe nianse. Nov je bil tudi r. Horský kot slikar Brisard; dober pevec je, tudi dober igralec, kar smo že nekočkrat opazili; prav tako pa tudi opazimo, da mu nastajajo težave, kadar mora govoriti prozo. Treba bo pač nekoliko časa, da se to premaga. G. Iličič je pel naslovno partijo; višji nivo cele uprizoritve je dvignil tudi njegov del. Odčna. Thalerjeva je bila zopet odlična Juliette, g. Povhe mnogo boljši knez Bazil kakor lani. Omeniti je treba trio Križaj-Bukšek-Razberger in zbor, ki je bil celoma prav dober.

Zakaj mora imeti menager v Grand hotelu petelinov glas, nam ni popolnoma razumljivo, liftboy bi se pa tudi lahko naučil svojih par besed. Te malenkosti se pač nepravijo.

Kar se pa tiče klake, ki jo opazujemo samo pri operetah, kjer se javlja prav vsiljivo, pravimo za enkrat le to, da so take razvade v našem gledališču zelo nepotrebne. Končno je tudi opereta, če je kaj vredna, enotno delo, ne pa zbirka varietetnih točk.

* Protiruske demonstracije v Lovu. V Lovu so bile v nedeljo dne 10. t. m. velike protiruske demonstracije. Zastopniki vseh poljskih političnih strank so sklicali veliko zborovanje, da protestirajo proti nameravani izločitvi holske gubernije iz Ruske Poljske. Shod je sprejel z velikim odobravanjem resolucijo, ki pozivlje avstrijsko vlado, naj posreduje v tem zmislu pri ruski vladi. Po zborovanju je šla tropa poljskih tehnikov pred ruski konzulat. Eden izmed demonstrantov je vrget kamen in razbil okno. Drugi demonstranti so metali tintnike in pomazali s tinto ruskega orla. Policija je aretirala enega tehnika. Ogromna množica demonstrantov se je med tem nabrala in razvrstila v sprevod. Imeli so zastavo z napisom: „Živela neodvisna Poljska!“ Hoteli so pred ruski konzulat, pri čemer je prišlo do hudega spopada s policijo. Policija je potegnila sablje in ranila več oseb. Demonstracija je zbudila po Lovu veliko pozornosti. Vsi dohodi do ruskega konzulata so zaprti.

* Proti južnotirolskim Italijanom. Inmoščko namestništvo je zabranilo nabiranje prispevkov za svojce v Tripolisu padlih italijanskih vojakov. Tridentno okrajno glavarstvo je pozvalo iz bližnjih občin več oseb, ki so nabirale prispevke.

* Samomor v cerkvi. V redemptoristijski cerkvi v Krakovu se je v petek med mašo ustrelil iz revolverja tvorniški delavec Josip Flinta. Več oseb se je onesvestilo v sled silne panike, ki so jo povzročili strelci iz revolverja. Vse je drlo proti izhodu. Flinta je izvršil samomor v hipni blaznosti. Popreje je bil pri pogrebem zavodu, kjer je naročil zase pogreb in plačal pristojbine. Potem je šel v cerkev, kjer se je dal izpovedati in obhajati. Smrtonovarno ranjenega samomorilca so prenesli v bolnico, kjer je kmalu izdihnil.

* Rop v vlaku. Temešvarski trgovec Tillich je bil med postajama Dombovar in Kapošvar, ko se je peljal v Zagreb, žrtev drznega roparja. Roparji so odprli vrata kupeja, kjer je bil Tillich sam, omamili so ga s kloroformom in mu vzeli 800 kron gotovine, več srečk in za 500 kron zastavnih listkov. Sprevednik trdi, da je videl v bližini kupeja moža in žensko, ki sta potem izstopila v Kapošvaru. Policija pozveduje po roparjih v Temešvaru in Kapošvaru.

* Poraz črnogorske vlade. Dne 11. t. m. je bila volitev predsednika črnogorske skupine v Cetinju. Vlada je kandidirala Gojčića, ki pa je ostal s 80 glasovi v manjšini. Izvoljen je opozicionalec Plamenac s 33 glasovi. Kabinet pada v sled tega poraza demisije.

* Rudniška katastrofa pri Knoksvillu. Poročali smo že na kratko o strahoviti rudniški katastrofi v ameriškem premogovniku v Knoksvillu. V naslednjem podajamo nekaj natančnejših podatkov. V sled eksplozije jarnskih plinov se je rov zasul in zaprl pot 200 rudarjem. Eksplozija je zanesla hud ogenj, ki divja po jami. Zaprti rudarji so se zadušili ali pa so zgoreli v plamenih. Iz rova se dvigajo gosti oblaki dima, obžarjeni od švigajočih plamnov in zavirajo, da rešilno moštvo ne more v rudnik. Z največjim trudom so zabranili obupanem rudarskim ženam, da niso skočile v rov. Doselej reševalno moštvo ni moglo v rov. Eksplozija je daleč naokoli pretresla zemljo. Strahovito grmenje so spremljali plameni, ki so švigali iz rova. V sosednem rudniku Fratervillu je bilo v sled eksplozije leta 1902 tudi 200 rudarjev mrtvih.

* Noblovo mirovno nagrado sta dobila Alfred Fried na Dunaju in mestni svetnik Asser v Haagu.

Ljubljana in Kranjsko.

— S svojimi avstrijskantsvom hočejo imponirati klerikalci. Vprašanje je le, komu naj imponira to afektirano patriotardovstvo, ki diši veliko bolj po Loyoli kakor po lojalnosti. Avstrijski državljani je Avstrijanec; to je tako samo ob sebi razumljivo, da morajo biti sumljivi nameni tistega, ki še vsako uro posebej naglašata to dejstvo. Če mislijo klerikalni spekulant na bodočnost, da je zasluga, biti Avstrijanec, si morajo izposoditi na luni tiste norce, ki jim bodo to verjeli; saj tudi najbolj črno-rumeni veterinarji ni mogel vplivati na to, da je prišel ravno v Avstrijo na svet. Če bi res bilo vredno posebnega ponosa, da je človek Avstrijanec, tedaj bi se moral človek tudi posebej ponašati s plavimi očmi ali pa z velikim nosom; navadno pa take slučajnosti ne opravičujejo osebnosti. In komu pripovedujejo klerikalci tako vsiljivo, da so Avstrijanci? Nam? Od nas ne morejo za to pričakovati nobene nagrade. Mi jih zaradi tega ne bomo nič bolj spoštovali. Nam se v sled tega ne bodo zdeli nič bolj imenitni. Tam, kjer tako prilozovanje kaj izda, pa menda ne boro „Slovenca“ in „Domoljuba“ in kar je še takega „patriotičnega listja“. Zato se nam zdi, da je ves ta „lojalni“ trud zelo brezuspešen, pa ni vredno, da se gospodje zastojajo tako esofirajo.

— Preobrat v češki politiki imenujejo liberalci Kramář-Ravniharjev okret v

Stüghovo vojsko. Nekoliko več natančnosti bi bilo pa vendar priporočati. Preobrat v mladi o č e š k i politiki in preobrat v č e š k i politiki. V vladno šotarišče je pač odkorakal Kramář bataljon, ali to še nikakor niso Čehi. Če bi „Slovenec“ zapisal, da delajo Slovenci politiko proste roke, bi dr. Ravnihar po pravici protestiral in dejal, da slovenski klerikalci še niso Slovenci sploh in da on, ki ne dela politike „proste roke“, ker si je dal vidoma zvezati roke, tudi se kaj šteje v Slovenci. In vendar so slovenski klerikalci med Slovenci razmeroma močnejši kakor mladočehi med Čehi, in vendar ne šteje n. pr. Masaryk manj od Ravniharja. Proti takim legendam je treba pravočasno nastopiti, ker dobe prelanko korenine; to vidimo že v zgodbah svetnikov in svetnic božjih. Ostanimo torej rajši pri resnici: Izvršil se je preobrat v mladočehski klavrnosti. Diferencirati pa je treba še zaradi tega, ker je mladočehska stranka doma najbolj brezpomembna koterija brez ugleda; če ne bi bil Kramář milijonar in če ne bi bil mogel kupiti „Narodnih Listov“, bi bili mladočehi le še historičen spomin.

— Nečedne kupiljske manipulacije.

Piše nam čitatelj nršega lista: Kupil sem od firme C. Klement s posredovanjem njenega agenta P. rulete za okna. Plačilni pogoj je bil: plačati v 6 mesecih po prejemu blaga. Prejel sem blago in ručun. Na račun pod vsoto je bil rdeč listek prilepljen, na katerem je bilo zapisano, naj se le firmi naravnost pošilja denar itd. Račun sem spravil. Kar dobim čez mesec dni opomin: da naj takoj poravnam račun. Odpisem firmi, da bo plačan, kadar bo termin, to je po preteku šestih mesecev. Firma C. Klement mi odgovori, da je na fakturi zapisano, da je v enem mesecu plačljiva. Pogledam fakturo, nikjer nič — odtrgam rdeči listek, in glej, pod njem res to opombo. Firma jo je skrila, češ opazila se ne bo in — reklamacije ne bo. Take firme ne priporočamo!

— Iz Šiške. V sedanjem dežju se čuti nujna potreba boljšega oskrbovanja cest in potov v naši občini. Pred občinsko hišo sta kar dva „bajerja“, eden na levi, drugi na desni.

— Sleparka. Pred tremi tedni je prišla k vdovi v Spodnji Šiški ženska in ji izvalila več možkih in ženskih oblek ter perila in čevljev v skupni vrednosti 72 kron 40 vinarjev pod pretvezo, da bo te stvari tekom treh dni poprodala in ji prinesla skupiček, za kar dobi 100 odstotno nagrado. Ali o prodajalki ni bilo odteje ne duha ne sluha. Sleparka ženska je stara okoli 50 let, srednje velika, debela, ima nenavadno velik trebuh, zaripljeno obličje in na desni nosni strani črno piko. Oblečena je bila v črno obleko.

— Roparski napad na Dolenjski cesti. V nedeljo okoli 6. ure zvečer je bil na Dolenjski cesti pri kostanjih ob poti, ki zavije z državne ceste v Rakovnik, napaden in vropan 66 letni ddnar Jožef Erbežnik. Poleg male vsote denarja mu je ropar odnesel tudi bel žepni robec s črkama S. D. Možu je po izvršenem zločinu pomagala vstati neka gospa, ki je šla v smeri od Plankarja proti mestu. Dotičnica naj se izvoli čimprej zglasti v mestnem policijskem uradu. Napadalec, najbrž tujec, visoke rasti, okoli 40 let star, s črno brado, sivo oblečen in s črnim klobukom, je zbežal po izvršenem dejanju proti mestu. Vsi, ki so opazili takega človeka na Dolenjski cesti ali v kaki gostilni, naj se čimprej zglaste v mestnem policijskem uradu.

— Vlom. V noči na 28. t. m. se je izvršil v trgovino Valentina Kranjca v Kranju vlom. Vlomilec je vzel iz kontrolne blagajne 212 kron. Nadalje je ukradel tat dvoje velikih tirolskih klobas, steklenico likerja in okoli 200 kron.

— Požar. V Rakuliku pri Postojni je izbruhnil pri posestniku Ivanu Šabcu ogenj in je upepelil gospodarsko poslopje s krmo in tremi prešiči. Škode je za 6000 kron, zavarovalnino je pokrtilih 4000 kron.

— Preplašena volovska tatova. Dne 25. nov. sta skušala dva neznana tatova izpeljati posestnika Pangercu v Gaberčah pri Senožečah par volov vrednih 1100 kron. Imela sta vola že pred vrati in sta ju hotela odgnati. V tem trenutku pa je prišla dekla s svetilko molst krave, naka sta tatova pobegnili. Tatova sta imela na nogah opanke in sta bila najbrže iz Istre.

— Vzajemnost v Zagorju ob Savi. Delavce in delavke opozarjamo na ustanovni shod za podružnico „Vzajemnosti“, ki bo v nedeljo dne 17. t. m. ob 3. popoldne v dvorani g. B. Miheliča v Toplicah. Na shodu bo govoril poročevalec iz Ljubljane.

— Zagorje ob Savi. Vsi oni delavci, ki plačujejo naročnino za „Zarjo“ vsakega 15. v mesecu, naj 15. plačajo še za pol meseca naprej, da bo koncem leta vse v redu, kar je z ozirom na letni računski zaključek neobhodno potrebno.

— Zabavni večer v Zagorju ob Savi. V nedeljo, dne 17. t. m. ob 5. popoldne pri-

Svoje zdravje

zadobite! Vasa slabotnost in bolečine izginejo, Vaše oči, živeci, kite postanejo močne. Vaše spanje zdravo, zopet se boste dobro počutili, če boste rabili pravi Fellerje fluid z znamko „Elsaffuid“. Tucat za poskušnjo 5 kron franko. Izdeluje ga le lekarnar E. V. Feller v Stabici, Elsin trg št. 252 (Hrvaško).

redi naša mladinska organizacija zabaven večer z dramatično predstavo in plesom. Dolžnost vseh zaveznih sodrugov je, da podpirajo strem-ljenja naše mladine. Veselico poseti kakih 100 trboveljskih sodrugov in sodružic s svojim pev-skim zborom.

— **Utopljenec.** V soboto popoldne so potegnili v Zgošah pri Radovljici 20letnega Ja-neza Pogačarja mrtvega iz Zgoškega potoka. Najbrž je padel pijan v vodo in utonil.

— **Mlada samomorilka.** Deklica ki je skočila pri Tomačevem v Savo, je doma iz Ljubljane in je hči umrlega kurjača v deželni bolnici, Alojzija Japlja. Hodila je še v šolo in je bila stara komaj 15 let. Vzrok samomora ni dognan, vendar je najverjetnejše, da se je mlademu dekletu omračil um.

Jesenice.

— **Občinske volitve.** Zakaj so kleri-kalci zmagali na Jesenicah pri občinskih vo-litvah, naj služi javnosti v pojasnilo sledeče: Liberalni prvaki, kateri so poprej vodili poli-tiko na Jesenicah, so se zvezali s klerikalci, drugi so držali roke križem. Izvzemši hotelirja Humra sploh ni delal nobeden nič. Nastopili pa so šele zadnje dni pred volitvijo, takrat pa je bilo že vse prepozno, ker so imeli klerikalci že toliko glasovnic popisanih, kolikor so jih mogli izsiliti od volilcev. Da je postala stvar še bolj kritična za vse napredne elemente, so sklenili tudi „jugoslovani“ kompromis s kleri-kalci, za odškodnino so jim postavili na kan-didatno listo premikača Pengala in žel. čuvaja Rubina, ki sta bila seveda oba izvoljena. Če-prav prvi vedno naglašata, da je „socialistič-nega“ mišljenja, drugi pa je fanatik, da je težko dobiti enakega med železničarji, so ju klerikalci vendar vzeli brez pomisleka. Da bi se glasovi še bolj razcepili pri železničarjih, je nastopil Sešek kot kandidat „Gospodarske savske stranke“, katero je poklical zadnji čas v življenje g. Pongrac na Savi. Dočim se je poprej mislilo, da bosta resno nastopali pri volitvah samo dve stranki, se jih je zadnji čas pred volitvijo pojavilo kar pet, in sicer: Soc. demokratična, klerikalna, liberalna, Sav-sko-jeseniška gospodarska zveza in tudi Nemci so volili na svojo pest. Socialni demokrati nimajo sredstev in časa, da bi razvili tako močno agitacijo kakor so jo druge stranke, tudi niso tako nizkotni in breznačajni, da bi se posluževali takih nečednih sredstev, kakrš-nih se je klerikalna stranka. Pa tudi gospo-darska je precej riskirala, na stotine pisem se je razposlalo med volilce, pa vse to ni izdalo nič, g. Pongracovi kandidati so ostali povsod v manjšini. Pa povejmo natančneje, kako so klerikalci prišli do večine. Približno štirinajst dni so hodili klerikalni agitatorji: Čebulj, (sedanji gerent), Tauzer, kaplan Kogoj in drugi po Savi, Hrušici in Jesenicah in so po-pisovali glasovnice. Da so pri tem zelo tero-rizirali in izsiljevali, dokazujejo priče, ki so na razpolago. Nadalje se je uganjala sleparija, kar se s pričami lahko potrdi. Volilci, kateri so bili svoj čas, ko je bil imenik razpoložen, med temi več železničarjev, vpisani, niso prejeli glasovnic, nasprotno pa so volili taki, kateri ne bivajo predpisani čas v občini. Pooblastila socialnih demokratov so se pri komisiji od-klanjala, druga klerikalna pa so se sprejemala.

Da ne bodo klerikalci rekli, da nam manjka k temu dokazov in da obrekujejo, hočemo tukaj nekaj slučajev z imeni navesti. Smrekar, železničar, je bil opravičen volilec, ker biva v občini že nad 3 leta in ker plačuje že 4 leta davek, pa ni dobil glasovnice in ni volil. Bopač, železničar, stanuje že štiri leta v občini, ima vse pravice kot volilec, ni dobil glasovnice in ni mogel voliti. (Seve socialni demokrat.) Boblek Ivan, čuvaj pri železnici, je bil tudi vpisan v volilni imenik, ker ima vse pravice kot volilec, ni pa dobil glasovnice in je šel vprašat gerenta, ta pa mu je rekel: „G. okrajni glavar Vas je prečrtal in ste že opravili.“ Nasprotno pa je Zupan Ivan, žele-zničar, stanujoč v hiši gerenta na Jesenicah, prišel šele 1. avgusta 1909 v jeseniško občino, dobil glasovnico in pravico, da voli. Ob času, ko je bil volilni imenik razpoložen, je bil Zu-pan komaj poldrugo leto v občini in tudi ne plačuje nikakega davka. Gresl, žel. čuvaj na Hrušici, ni dobil glasovnice, čeravno že 5 let biva v občini in je opravičen volilec. Pri vo-lilni komisiji pa se je zgodilo sledeče: Smolej Marija, trgovka z Jesenic, je pooblastila g. Rajhmana, da bi bil zanjo volil. Komisija je odklonila, ker stoji dotičnica sedaj v konkurzu. Ko je bil imenik razpoložen, še ni bila v kon-kurzu. Josef Bernard je na orožnih vajah, njegov pooblaščenec je bil Torkar (klerikalec), komisija ga je sprejela in volil je. Trevn An-ton je imel pravico voliti za šolo in komisija ga je odvrnila, imel je oddati tri glasove. Zigarca s Save je imela volilno pravico, ker pa nje mož po zakonih ni smel voliti, je po-oblastila drugega, kateri pa je bil od komisije odklonjen. Uradnik c. kr. drž. železnice g. Dov-žan je prinesel pooblastilo za načelnika g. Grünwolda, kateri ni mogel biti navzoč in komisija ga je sprejela. Železničar Kožar je prišel s pravilno podpisanim pooblastilom za železničarja Bakovca in železničar Pilwachs s pooblastilom za strojevodjo Petrika, pa sta

bila oba zavrnjena (seve sta oba soc. demo-krata).

— **Na Javornik in Koroško Belo.** V nedeljo 17. dec. popoldne ob 3. bo pri Hkavu na Javorniku s h o d k o n z u m e n t o v , ki ga sklicuje „Konzumno društvo za Ljubljano in okolico“. Poročal bo ravnatelj sodrug Ant. Kristan iz Ljubljane o važnosti organizacije konzumentov. Na shodu se bo zlasti razpravl-jalo o otvoritvi prodajalne v K o r o š k i B e l i . — Agitirajte za obilno udeležbo.

Idrija.

Čegava bo zasluga? (Dopis iz I d r i - j e.) Delavcem c. kr. etaričnega rudnika v Idriji se v kratkem naznani zboljšanje njih plač. Na-mesto draginske doklade bo zvišana temeljna plača, in sicer v primeri z drugimi državnimi rudniki, kar je tudi najbolj pravično. Dosedaj je bil naš delavec vedno zapostavljen za dru-gim delavstvom v rudnikih in tovarnah. Da si je v zadnjih desetih letih naš idrijski de-lavec plačo izboljšal več kot za polovico, je zasluga edino socialno demokratične stranke, ki je stopila na čelo trdim delavskim bojem v Idriji. Do leta 1900 je imel idrijski delavec minimalno plačo 1 K 04 za osemurno in 1 K 20 za deseturno delo. Razume se samo po sebi, da so bile provizije rudarjev, vdov in sirot, kar nam še danes pritožbe teh, pričajo na podlagi teh ptač tako sramotne, da si sramot-nejših ni misliti. Prvi mezdni boj idrijskega delavstva se je izvršil pod rdečo socialistično zastavo l. 1900. Boj je bil ljut, v najhujši zimi in sredi najhujših sovražnikov, ki so se bili zakleli poraziti delavstvo in socialno demo-kratično stranko. Ko je bil odločilen trenotek za stavko, so sklicevali klerikalci nasprotno shode, na katerih so delavstvo odvrčali od di-scipline in kazili stavko, ki je imela namen strmoglaviti večstoletno suženjstvo idrijskega delavstva. Strahili so ljudi in celo žene so hujskali, češ, da bodo vsi tisti, ki bodo štrajkali, odpušteni iz službe, vrženi iz stanovanja in odgnani, pa ravnateljstvo so sporočili, da ka-toliške ovčice ne bodo štrajkale. Vse je šlo takrat zoper ubogege idrijskega delavca: glav-nemu nasprotniku erjarju in katoliški stranki se je pridružila liberalna inteligenca. Politično društvo „Jednakopravnost“ je bilo s socialno demokratično stranko boj na nož. Liberalna gospoda, ki je gospodarila tedaj v mestni ob-čini, je kljubovala delavstvu, kjer je le mogla. Pod temi razmerami so se delavski voditelji odločili, da preprečijo stavko, ker so se očitno vzgajali od strani nasprotnikov že vnaprej stavkokazi. Posledica tega boja pa je bila, da je erar pri pogajanju obljubil in tudi povišal minimalne plače za 60 vin. na dan. Te plače so se v poprejšnjih letih zlasti l. 1907 zopet zvišale. Seveda le z vstrajnim bojem strokovne organizacije. Z vspehom pa so se po zmagi vsakokrat bahali seveda klerikalci. To skušajo dopovedati tudi sedaj, dasi še niti tega ne ve-do, koliko se bodo temeljne plače povišale. Mi se kot stranka nič ne hvalimo, kajti vsak pošten delavec ve, da pred nastopom socialno demokratične stranke v Idriji ni bilo za delav-ca nobene brige. Nič se ne hvalimo, da smo že l. 1909, lani in letos na javnih shodih zah-tevali povišanje plač in draginske doklade ter pošiljali sklepe ministrstvu, socialno demokra-tičnim zastopnikom na Dunaj ter unijskemu vodstvu v Turn, od koder smo bili tudi ob-veščeni, da je upati na splošno zboljšanje plač v vseh državnih rudnikih. Dostavljamo samo to, da je povrh vsega tega največ merodajno gle-de regulacije delavskih plač to, če se zastop-niki delavstva z rudniškim predstojništvom v Idriji zavzamejo za to, kajti od rudniškega vodstva je mnogo odvisno. Kakor izgleda po-ročilo ravnateljstva na ministrstvo, taki so vspehi zboljšanja. Dosedaj smemo reči, da se pod sedanjim rudniškim predstojnikom že mar-sikaj mirno dosega, za kar mu gre vsa čast. Pozabiti pa pri tem ne smemo, da razmere vstvarja vedno ljudstvo samo.

— **Javna občinska seja v Idriji** bo v petek dne 15. decembra t. l. ob 6. zvečer. Na dnevnem redu je proračun mestne občine za leto 1912.

Če kašljate, če ste hripavi, če težko dihate, če se ponoči potite, če ste zasliženi, če ste nahodeni, če čutite bolečine v prsih, potem je to to znak, da ste se prehladili ali si nako-pali influenco, vendar je to lahko tudi resnej-šega pomena. Priporočite se torej, da se take pojave pravočasno omeji. V to svrhu se rabi od mnogih zdravnikov priporočeno domače zdravilo Oerkenyev sirup iz lipovega medu. Steklenica Oerkenyevskega sirupa iz lipovega me-du za poskušnjo stane K 3.—, velika stekle-nica K 5.—, 3 steklenice se dobi za K 15.—franko po povzetju samo od glavne zaloge: Hugo Oerkeny-s Apotheke, Budapest, Thököly-strasse 28. Depot 46.

Štajersko.

— **Življenje je rešil.** V Slovenski Bi-strici je šel petletni Fran Kandler v četrtek zvečer po mleko; pri tvorniskem potoku v Zg. Bistrici pa mu je izpodrsnilo in dečko je pa-del v vodo. Delovodja Beguš je prišel mimo, zagledal je nekaj nenavadnega v potoku in z

grozo opazil dečka, ki je bil že nezavesten. Prišel je z umetnim dihanjem in drugimi po-trebnimi poskusi za oživiljenje, ki so mu po-polnoma uspeli, tako da je deček lahko ostal v domači oskrbi.

— **Nesreča vsled zarjavele puške.** Iz B r e ž i c poročajo: V bližnji vasi je dal po-sestnik Fran Zgalin sinu Martinu staro, nabito puško, katere cev je bila že zarjavela, z naro-čilom, naj z njo ustrelji. Ko je strel počil, se je puška razletela in na vse strani so leteli posamezni kosci. Mladeniču je zletel naboj v prsi in z krvjo oblit se je smrtonovarno ran-jen zgrudil pred očmi svojega očeta. Prepe-ljali so ga takoj v breško bolnico.

— **Z nožem.** V Radgoni se je vračal Edvin Bouvier, sin lastnika šampanjske tovarne, v nedeljo dne 3 t. m. domov. Medpotoma se je sprl z vrtnarskim pomočnikom, ki ga je petkrat zabodel z nožem in ga težko poškodo-val. Bouvier je imel še toliko moči, da se je mukoma privlekel do doma. Drugi dan so ga prepeljali v graško splošno bolnico, kjer je v noči na soboto umrl.

— **Kdo je jetnik?** Pri okrajnem sodišču v Konjicah imajo zaprtega vsled vagabundstva in napačnega javljenja Josipa Barisiča, ki pravi, da je rojen v Banjaluki in pristojen v Vrliko v Dalmaciji. Ti podatki so se izkazali za ne-resnične, zategadelj slutijo, da je jetnik že dolgo časa iskani zločinec.

Koroško.

— **Izkoriščanje vajencev.** Iz S p o d . D r a v o g r a d a poročajo: Kleparski mojster Jagore, ki se je preselil semkaj s Sp. Štajer-skega, izkorišča vajence do skrajnosti. Vajenci mu morajo opravljati od ranega jutra do poz-nega večera navadna dela; celo do 11. ponoči mu morajo cepiti drva. Prav tako tudi ob ne-deljah in praznikih ni izjeme in morajo ubogi vajenci delati v delavnici. Jagore je prezidal lansk leto hišo in mu je moral vajenec celo leto nositi pesek, apno, opeko in cement, kar je gotovo prenaporno za mladega človeka. Sploh sme vajenec delati samo ob praznikih in nedeljah v delavnici. Tudi hrana je neza-dostna. Okleke, ki jih mojster ne mara več nositi, se uporabijo za vajence; lahko si mi-slimo, kako izgleda v tako obleki vajenec. Jagore je sicer slovenske matere sin, a se šteje za čistokrvnega nemškega nacionalca in je zaklet sovražnik socialistov, kar smo opavili zlasti pri zadnjih delovnoobzorskih volitvah. Nič boljši ni njegov kolega mizarski mojster Lesjak. Tudi njemu morajo opravljati vajenci težka dela; spravljeni morajo na primer po-hištva v sosednih krajih. Ceste pri nas pa ni-kakor niso lepo ravne, ampak se vijejo s klanca v klanec in tako se često dogodi, da obstane ubogi fant sredi ceste s tovorom. Nlo bi zelo potrebno, ako bi se obrtno na-dzorstvo in obrtna oblast pobrigala za te raz-mere in obadva mojstra poučila, da se naj brigata za pouk vajencev, ne pa da jih ne-človeško izkoriščata!

— **Izpred celovškega porotnega so-dišča.** Celovško porotno sodišče je obsedilo dne 11. dec. Franceta Koširja zaradi ponare-janja denarja na trimesečno težko ječo. Nje-govo soobtoženo soboro go Josefa je oprostilo. Zaradi tatvine je dobil hlapec Valentin Kašol-nik pet dni zapora.

Goriško.

— **Grozna nesreča.** Minoli pondeljek zvečer okoli 8. je peljal dvouprežno hlapec A. Jakla v Rupi, France Pelicon, star 35 let, iz Sovodenj sod. Padel je z voza na tla blizu ru-penske šole. Konji so ga vlekli naprej kakih 100 metrov, ker je imel konjske vajeti opasane okoli trebuha. Nedaleč od rupenske šole pa mu je prišel obraz pod kolo, ki mu je odneslo nos, eno lice itd. V groznem stanu so ga domačini mrtvega izvlekli izpod voza. Obraz je imel po-polnoma spačen. Prenesli so ga v mrtvaško kapelo v Rupi, odkoder so ga potem drugi dan prenesli na sovojenjsko pokopališče, kjer so ga pokopali. Zapustil je vdovo z enim otro-kom.

— **Nesreča.** V sredo zjutraj je dospela v Štandrež brzojavka, da se je 19letni zidarski pomočnik Otilij Nanut v Pulju smrtno pone-srečil. Delala sta skupaj brata Angelj in Otilij, ki sta se že v 16. letu podala v svet za de-tom S prisluzkom sta pomagala staršem, bra-lom in sestram. Pred par meseci jima je umrla v Štandrežu mati.

Strankin vestnik.

V P o s t o j n i je danes zvečer ob 7. v Baragovi gostilni volilni shod, na katerem po-roča sodrug Elbin Kristan.

V Z a g o r j u o b S a v i je v nedeljo popoldne ustanovni občni zbor podružnice „Vza-jemnosti“.

Državni zbor.

D u n a j , 12. dec.

Danes je zbornica nadaljevala razpravo o proračunskem provizoriju in o naredbah po § 14. Kot prvi govornik je povzel besedo finančni minister vitez Z a l e s k i , ki pravi da mu pogled na

poležaj naših financ

dela črne skrbi. Izdatki naraščajo rapidno in gredo že v tretjo milijardo. L. 1907 so na-rasli kar za 262 milijonov, dalje za 257, za 174 in 100 milijonov, dočim se moramo le-tos zadovoljiti s poviškom 35 milijonov. Mi-nister pravi da smo

v marsičem zaostali,

posebno glede na visoko in srednje šolstvo, na železnice, ceste in mostove, regulacijo rek, glede na pošto in brzojav in javno zdravstvo. Ogromna bremena nam nalagajo uradniška predloga, zgradba vodnih cest in pa pomnožitev lokalnih železnic. Naše gos-podarske sile so dobre; naše finančno gos-podarstvo mora biti tako, da s pametno gospodarsko politiko še pomnožimo te naše sile. Za nobeno cenopa nesme-mo zmotiti razvoja z vojnimi slučaji in riskirati ne smemo, da se vse delo uniči v silnih katastrofah.

S predlogi proračunskega odseka je mi-nister splošno zadovoljen, ne sklada pa se vlada s poedinimi predlogi manjšine. O predlogih

za zvišanje učiteljskih plač

izjavlja finančni minister, da popolnoma raz-ume uvaževanja vredno tendenco Seitzovega, Waldnerjevega in Pacherjevega predloga o zvišanju učiteljskih plač. Ampak po naši ustavi pripada ta naloga ne državnemu, tem-več deželnim zborom.

Stališče socialnih demokratov.

Posl. Hillebrand (soc. dem.) pravi da imajo socialni demokrati še posebne razloge, da odklonijo Sturghkovi vladni pro-računski provizorij. Grof Sturghk se je že privadil ogrskega jarma in odobril izdajstvo prejšnjih vlad. Stališče grofa Sturghka na-pram svobodni šoli gotovo ni oljektivno in ta „objektivnost“ se nadaljuje v sedan-jem naučnem ministru Hussareku. Odločbe najvišjega sodišča, ki je razveljavilo sra-motne sodbe dunajskega senata, so zaušnice pravosodnemu ministru.

Stranska vlada prestolonaslednika.

Nato se je govornik pečal s stransko vlado prestolonaslednika. Prvič smo čuli oficijozno poročilo, da se je zbrala okolo prestolonaslednika majhna, ampak mogočna stranka, ki hoče razbiti trozvezo in vdreti v Italijo. Vsa zbornica naj prestolonasled-niku pojasni, da parlament in ljudstvo to politiko odklanjajo. Ampak vladnim stran-kam manjka poguma. Vso skrb obrača se-danja vlada kapitalizmu. Za delavce nima denarja, nima postav, nima dobre volje. Poleg tega je sposobna, da zagreši z zlo-rabo § 14 državni zločin, socialni demo-kratje vidijo v sedanji vladi in v njeni ve-čini delavske sovražnike in zategadelj bodo glasovali proti proračunu. (Živahno odo-bravanje.)

Prihodnja seja jutri.

Delovni program.

Jutri se začne podrobna razprava o proračunu, pojutrišnjem zvečer bodo vo-litve v delegacije. V petek zvečer bo de-bata o železničarskih zahtevah in se stranke omeje na kratke izjave. Prihodnji teden bo prvo branje finančnih predlog, čemur so pa socialni demokrati ugovar-jali. Potem pride na vrsto poročilo dra-ginskega odseka. Med strankami se vrše pogajanja, da se tudi italijanska pravna fakulteta reši pred božičem.

Učiteljske plače.

Z ozirom na jutrišnje glasovanje o proračunskem provizoriju se vrše med strankami pogajanja o Seitzovem pred-logu. Deželam naj država nakaže leta 1912 20 milijonov kron, ki naj se razdele po številu definitivno nastavljenih ljud-sko šolskih in meščanskih učiteljev. Vsem brez izjeme, definitivnim in provizornim, je zvišati plače z veljavnostjo od 1. janu-arja 1912 za najmanj 240 kron.

!!! železničarji, pozor! !!!

Pri nakupu sukna in manufakturnega blaga priporočamo trgovino

Lenassi & Gerkman
Ljubljana, Štritarjeva ulica št. 4.

Delavsko gibanje.

— **Odborova seja lesnih delavcev** se vrši v četrtek 14. decembra takoj po delu v društvenem lokalu. B a b š e k.

— **Lesni delavci v Ljubljani** imajo v nedeljo dopoldne „pri Levu“ na Marije Tere-zije cesti društven shod, ki se ima baviti s prihodnjo „Silvestrovo“ veselico. Tovariši! Naša dolžnost je, da poskrbimo, da bo imela ta ve-selica za nas ugoden uspeh, zato pričakujemo, da se vsi udeležite tega važnega shoda. O d b o r .

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Bojevití Arabi.

Tripolis, 13. dec. (Uradno) Iz turškega tabora prihajajo vesti, da hočejo arabski poglavarji prisiliti Turke k nadaljevanju vojne. Poglavarji se hočejo boriti v prvih vrstah in dolže Turke, da so jih izdali. Turkom prete, da jih zapuste, ako ne nadaljujejo vojne.

Boj pred Bengazijem.

Bengazi, 13. dec. V noči od 10. na 11. dec. so napadli Italijane Turki v jako srditem napadu. Po kratkem živahnem boju so potisnili Italijani sovražnika nazaj. Turki so pustili za sabo 36 mrtvih, veliko ranjenecv in mrtvih pa so odnesli pod varstvom noči. Italijani so imeli tri mrtve in 12 ranjenecv.

Velika bitka pred Derno?

Milan, 13. decembra. „Avanti“ poroča, da je razširjena v rimskih vojaških krogih vest o veliki bitki pred Derno, ki se je bila dne 11. decembra. Italijani so baje izgubili 500 mož.

Dardanele.

London, 13. dec. Daily Telegraph poroča, da se nadaljujejo med ruskim poslanikom Čarikovim in turškim vnajmim ministrom razgovori, ki naj bi bili uvod do poznejših pogajanj. Rusija ponuja Turčiji, da se odreče svojih pogodbeno zavarovanih pravic za gradbo železnice ob Črnem morju. Nadalje ponuja Rusija Turčiji, da se sklenejo turške proge ob Črnem morju s kavkaškimi železnicami in še druge ugodnosti. Zato pa zahteva Rusija odprtost morskih očin za svoje vojne ladje. Rusija bi se eventualno zadovoljila tudi s tem, da plovejo njene ladje posamezno skozi Dardanele v spremstvu turških bojnih ladij. Po zgledu zadnjih nemško-francoskih pogajanj misli Rusija najprej na rusko-turško pogodbo, ki bi se dala potrditi velevlastim. Rusija računa pri tem na podporo Angleške in Francoske in na to, da se je izjavila Nemčija za neinteresirano.

Izgon smirskih Italijanov preklican.

Carigrad, 13. decembra. Poročila iz Smirne potrjujejo, da so oblasti preklicale izgon Italijanov iz Smirne.

Preveliko število letalcev.

Berolin, 13. dec. „Vossische Ztg.“ poroča iz Pariza, da novi poklic zračnih letalcev tudi trpi vsled prenapolnjenosti. Na poziv Turčije, naj se oglašijo letalci za afričansko bojišče, se je ponudilo posredovalnici 70 odlikovanih letalcev, med njimi jih je bilo veliko, ki so pri svetovnih poletih dobili nagrade, zlasti iz Berlin, Devina in Dunaja. Ponudila sta se tudi Kitajec in znana letalka Ana Pa-seal.

Iz državnega železniškega sveta.

Dunaj, 12. dec. Državni železniški svet je sprejel z 30 proti 29 glasovom resolucijo o novi razdelbi državnih železnic na jugu in ustanovitvi železniškega ravnateljstva v Ljubljani.

Nikola Njeguš je nastopil kazni.

Dunaj, 12. dec. „Neue Freie Presse“ poroča, da je Nikolaj Njeguš nastopil v čeraj svojo kazni.

Brzjav Siczymskega.

Stanislava, 12. dec. Tukajšnja policija je dobila včeraj iz Novega Yorka naslednji brzjav od Siczymskega: „V veliko zadovoljstvo mi je, ko lahko obvestim domačo oblast, da se mi je posrečilo srečno stopiti na ameriška tla kljub velikim detektivnim in policijskim pripravam. Krenem v Kanado. Zdaj se ne vem, kje se naselim. Na večno ločitev! Miroslav Siczymski.“ Policijska misli, da je brzjav ponarejen.

Hrvaške volitve.

Zagreb, 13. dec. Z dežele prihajajo neprenehoma poročila o nasilnem postopanju oblasti proti opozicijskim kandidatom, ki jih takoj ob prihodu v svoje volilne okraje obkolijo orožniki in ženejo od ene orožniške postaje do druge. Najuglednejše opozicijske voditelje so vrgli v zapor in jih obsodili na večdnevni zapor. Oborožena sila preprečuje slehern stik opozicijskega kandidata z volilci. Kljub temu se ni prišlo do nikakih nemirov, ker pozivajo opozicijski listi volilce, naj ohranijo mirno kri spričo nezasišanih provokacij oblasti. Bivši ban Rauch, ki je nanj računali ban dr. Tomašić, izjavlja v „Agrar Tagblattu“, da odločno odklanja sleherni podpiranja Tomašićevega sistema.

Izjemen zakon proti socialnim demokratom.

Draždani, 13. dec. Saška vlada bo pričela iniciativo, da bo „postavnim“ potom ovirala razvoj socialne demokracije.

Črnogorski kabinet ostane.

Cetinje, 13. dec. Kralj ni sprejel demisijskega kabineta. Ker je tudi skupščina izjavila, da bo podpirala kabinet, kabinet ostane.

Krečanske homatije.

Kaneja, 13. dec. Revolucionarna skupščina je odposlala 16 članov kot zastopnike Krete v grški parlament. Angleške in francoske ladje so pred Kaneo, da preprečijo odhod zastopnikov.

Velika železniška nezgoda na Portugalskem.

Oporto, 13. dec. Vlak električne čestne železnice je skočil s tira in planil v valove. Doslej so potegnili iz valov 14 mrtvih trupel in 30 ranjenecv.

Rudniška nesreča pri Knoksvillu.

Novi Jork, 13. decembra. Rešili so tri zasute rudarje. Upajo, da jih rešijo še več. Rešeni rudarji so razmeroma v dobrem stanju. Pri katastrofi so zgradili okop, ki jih je obvaroval pred prahom. Tri dni in dve noči so živeli od zajutрка. Doslej so spravili na dan 22 mrtvih trupel.

Cesar Indije.

Delhi, 12. dec. Z velikimi ceremonijami je bil kronan angleški kralj Juri za cesarja Indije. Sedež indske vlade se premakne iz Kalkute v Delhi.

Revolucija na Kitajskem.

Uspehi cesarskih.

Peking, 13. dec. Kljub premirju so bili v bližini Šikiačvanga novi boji, ki so končali z zmago cesarskih. Čangčunove zadnje čete so cesarski blizu Pukava skoro popolnoma uničili.

Protirevolucionarna zarota.

London, 13. dec. Iz Tientsina poročajo, da so ustanovili tam bogati Mandžri društvo, ki šteje že 700 članov in ima namen pomoriti najpomembnejše voditelje revolucije. Morilecem obetajo nagrade po 20.000 funtov sterlingov. Po 6000 in 2000 funtov nagrade dobe tisti, ki pomore manj pomembne voditelje. Za usmrtilcev Juanšikja je namenilo društvo 200.000 funtov nagrade, hočejo pa počakati tako dolgo, da napravi red in spravi zopet Mandžure h krmilu. Princ regent in princ Čini vesta za društvo. Člani društva so porazdeljeni po 18 pokrajinah.

Listnica uredništva. J. J. v M. p. S.: Vašega dopisa ne moremo objaviti, ker naš list načeloma izključuje vse osebnosti; pač pa želimo, da nam Vaše spretno pero od časa do časa poroča o lokalnih dogodkih in zanimivostih.

Tiskovni sklad Zarje. Fr. Puh nabral pri Ani na Viču in pri Oblaku na Glincah K 328. — Delavsko izobraževalno društvo v Škedenju K 5.—

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba Zarje.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Kuč za slabokrvne in prebolele je zdravniško priporočeno črno dalmatinsko vino Kuč najboljši sredstvo, 5 kg franko K 450.

Br. Novaković, Ljubljana

Nobena kapljica

ne koristi tako želodcu, kot požirek pristnega „FLORIAN-a!“

Človek!

Pomni treh besed:

želodca red!

Postavno varovano.

Slavnemu občinstvu si dovoljujem vljudno naznaniti, da sem prevzela gostilno P 671

„pri Vojeviču“
na Tržaški cesti št. 13.

Skrbela bom vedno za sveže pivo, pristno vinsko kapljico ter dobro kuhinjo.

Za obilen poset se priporoča z odličnim spoštovanjem

Marija Ivančič,
gostilničarka.

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da prodajam

galoše

vseh vrst in velikosti po izredno nizkih cenah, ker nameravam svojo veliko zalogo opustiti.

Jožef Kerševan,
čevljar v Idriji.

Česke salonske brikete,
kosovni in orehovni

premog,

obče priznано kot najboljšo kurivo, priporoča po najnižji ceni

J. Paulin v Ljubljani, Nova ulica 3.

Lepa bukova drva

po K 6.— meter (Kašta).

KLOBUKE cilindre in čepice

v najnovjših fasonah in v v elii izberi priporoča

IVAN SOKLIČ, Ljubljana

Pod Trančo št. 2.

Laška in dunajska

kuhinja

Šelenburgova ul. 7

nasproti glavne pošte.

Vsak čas se dobe mrzla in goška jedila, zmiraj sveže morske ribe in izvrstno in ravno došlo vino „Brioni“, Fina polenovka. Kuhinjo vodi staroznani kuhar gospod Sornato. Sprejema se abonente na hrano in deklice v pouk. Na novo urejeni prostori. — Slavnemu občinstvu se najvljudneje priporoča

Ljudevit Haidinger.

Največje podjetje konfekc. stroke je ogromna trgovina

O. Bernatovič

Ljubljana, Mestni trg šte. 5

katera ima že začetkom sezije

nad 30.000 kom. svežega blaga

po najnižjih cenah — in to:

nad 5000 kom. najfinjši oblek za gospode od K 8.— naprej.
.. 2000 .. najfinjši površnikov, športnih in zimskih sukenj od K 16.— naprej.
.. 3000 .. pelerin od K 4.— naprej.
.. 2000 .. posamezn. filac in telovnikov od K 4.— naprej.
.. 3000 .. oblek za dečke in otroke od K 4.— naprej.
.. 15000 .. najmodernejše konfekeije za dame in deklice, jope in dolge paletot za dame od K 8.— naprej. Krila in bluze od K 2.— naprej.

Solidna postrežba!

Priznано nizke cene

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami

Jernej Bahovec

naslednik

Ivan Gajšek

Ljubljana, Sv. Petra cesta 2.

(Palača Assicurazione Generali).

Tovarniška zaloga pisemskega papirja in šolskih zvezkov. — Razglednice: ljubljanske, pokrajnske, planinske itd. — Založništvo nastenskih slik za Černivčovo računice. — Slikarske potrebščine: barvice, čopiče itd. — Črnila vsake vrste. — Velika zaloga klipov slovenskih literatov. — Spomin-ske knjige.

Naša Ančka.

Mična povest v lični obliki, ki ne sme manjkati v nobeni knjižnici. Stane samo 80 h in se dobiva v vseh večjih knjigarnah.

Dobro računale!

in prav izvolile so one gospodinjke, ki uporabljajo kot pridelek za kavo v svojem gospodinjstvu pravega : Francka : „s kavnim milnčkom“ iz zagrebske tovarne. — Kakovost „pravega : Francka :“ se je mnoga desetletja kot najboljši ugajajoča, njegova zdatnost kot najkrepkejša izkazala.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska c. 17

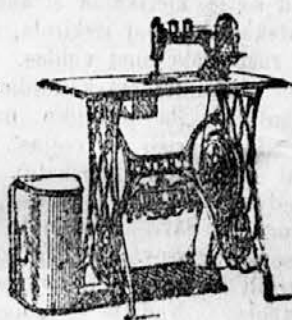
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. Vozna kolesa

Ceniki zastoni in franko.

Priporočamo

ново trgovino z manufakturnim blagom

J. CIUBA
preje Jesih & Windischer

Ljubljana

Stari trg št. 1

(prej Bazar)

postaja elektr. železnice